

TOŻSAMOŚĆ i PAMIĘĆ

Konteksty
kulturowe
i społeczne

pod redakcją
Denysa Pilipowicza
Rafała Kęsa

S T U D I A
UKRAINOZNAWCZE

TOŻSAMOŚĆ I PAMIĘĆ
KONTEKSTY KULTUROWE I SPOŁECZNE
STUDIA UKRAINOZNAWCZE

TOŻSAMOŚĆ I PAMIĘĆ
KONTEKSTY KULTUROWE I SPOŁECZNE
STUDIA UKRAINOZNAWCZE

pod redakcją
Denysa Pilipowicza
Rafała Kęska

Kraków 2020

© Copyright by individual authors, 2020

© Copyright by Denys Pilipowicz, Rafał Kęsek, 2020

Recenzenci

dr hab. Anna Horniatko, prof. UAM (Polska)

prof. dr hab. Bohdan Hud', LUN (Ukraina)

Opracowanie redakcyjne

Justyna Ostafin

Skład i łamanie

Anna Basista

Projekt okładki

Marta Jaszczuk

ISBN 978-83-8138-333-2 (druk)

ISBN 978-83-8138-334-9 (on-line, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381383349>

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych
i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

✉ publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.com.pl>

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

CZEŚĆ I KONTEKSTY KULTUROWE

abp Ihor Isichenko „Prawosławny sarmata” przeciwko mitowi Bohdana Chmielnickiego	11
Agnieszka Gronek Ikony anonimowego malarza z zachodniej Łemkowszczyzny z lat 80. XVII wieku. Charakterystyka stylu.....	29
Alicja Z. Nowak Katolicko-prawosławne spory o celibat w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej.....	53
Denys Pilipowicz Tożsamość filozofa. Przyczynek do tematu Skoworoda i Ukraina	75
Anna Michalko Rola <i>Trebnika</i> św. Piotra Mohyły w zachowaniu tożsamości religijnej rodzin ukraińskich	93
Agnieszka Matusiak Rana – tożsamość – podmiot. Zmagania kultury i literatury ukraińskiej z traumą postkomunistyczną. Od postkolonialności do dekolonialności (zarys projektu badawczego)	115
Olga Kich-Maslej Trudne dziedzictwo. Problem cmentarzy ukraińskich na terenach postmigracyjnych Polski Południowo-Wschodniej	133

CZĘŚĆ II

KONTEKSTY SPOŁECZNE

Oleksandr Kornijewskij, Artem Fylypenko

Retrospektywna refleksja nad „porażką” w świadomości społecznej narodów Europy Środkowo-Wschodniej 165

Joanna Bobula

Konfederacja pamięci. Ukraińskie postsowieckie narracje narodowe między akceptacją a odrzuceniem (zarys problemu) 183

Paweł Sekuła

Wpływ katastrofy czarnobylskiej na proces kształtowania ukraińskiej opozycji antykomunistycznej w Związku Sowieckim 207

Michał Urban

Współczesny Lwów: między tożsamością narodową a historycznymi zaszłościami 223

Roman Kalytchak, Nataliya Romanyuk

Zakładnicy przeszłości? Lwowska Rada Obwodowa a stosunki ukraińsko-polskie ... 241

Rafał Kęsek

Problem tożsamości i samoidentyfikacji politycznej mieszkańców terenów okupowanych we wschodniej Ukrainie (w latach 2014–2020)..... 263

Noty o autorach 281

Indeks osobowy 285

Roman Kalytchak

Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki

 <https://orcid.org/0000-0001-7668-9244>

e-mail: roman.kalytchak@lnu.edu.ua

Nataliya Romanyuk

Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki

 <https://orcid.org/0000-0002-0772-9369>

e-mail: nataliya.romaniuk@lnu.edu.ua

Zakładnicy przeszłości?

Lwowska Rada Obwodowa a stosunki ukraińsko-polskie

Hostages of the past?

Lviv Regional Council and Ukrainian-Polish relations

Summary

Based on the analysis of official decisions, the study argues that being a representative body, the Lviv Regional Council actively strives to position itself as a speaker for the region's interests in Ukrainian-Polish relations. The article also identifies key aspects of bilateral ties which are most relevant for regional deputies. The findings point that the historical narrative has been substantially determining the formation of the Regional Council's vision of Ukrainian-Polish relations, particularly in the course of last four years.

Keywords

local self-government, Regional Council, Lviv region, politics of history, Ukrainian-Polish relations

Wstęp

Stosunki między Ukrainą a Polską mają od wielu lat znaczenie priorytetowe dla obu stron, wyróżnia je skala i jednocześnie złożony oraz niejednoznaczny charakter. W skomplikowaną i wieloaspektową interakcję pomiędzy krajami angażują się nie tylko czynniki rządowe, lecz również władze lokalne i regionalne. Rola i znaczenie tych ostatnich ciągle wzrasta, co może wpłynąć w sposób istotny na dalszy rozwój relacji bilateralnych.

Obwód lwowski zajmuje szczególne miejsce w kontaktach pomiędzy oboma narodami. Potwierdzenie tego faktu możemy dostrzec w wielu sferach, począwszy od

współpracy handlowej i gospodarczej aż po politykę historyczną i politykę pamięci. Wielopłaszczyznowość stosunków dwustronnych nie tylko zbliża i jednoczy obydwa państwa, ale także w pewnych okresach staje się źródłem licznych nieporozumień, a nawet konfliktów.

Obwód lwowski można również z powodzeniem uznać za swoisty papierek lakmusowy będący miernikiem stanu stosunków ukraińsko-polskich, wskazujący na wyzwania i zagrożenia, na które obie strony powinny odpowiadać wspólnie. W tym kontekście sposób, w jaki postrzegane są stosunki ukraińsko-polskie na poziomie Lwowskiej Rady Obwodowej, nabiera istotnego znaczenia, co z kolei sprawia, że dana kwestia wymaga stosownej analizy i krytycznej refleksji. Takowa pozwoli nam bowiem lepiej zrozumieć logikę stosunków dwustronnych w różnych obszarach.

Szczebel regionalny jest najsłabszym elementem struktury samorządu terytorialnego na Ukrainie, gdzie główną rolę odgrywają administracje państwowe będące pionem władzy wykonawczej. Natomiast rady obwodowe z formalnego punktu widzenia reprezentują nie mieszkańców, ale zbiorowe interesy społeczności lokalnych, wsi, osad i miast podporządkowanych obwodowi. Wszystko to razem istotnie osłabia pozycję formalną jednostek administracyjnych i terytorialnych na szczeblu regionalnym.

Na gruncie ustawowym brak jest jakichkolwiek mechanizmów, które umożliwiłyby jednostkom samorządu terytorialnego, w tym także obwodom, wpływanie na politykę zagraniczną Ukrainy. Niemniej jednostki te mają możliwość wyrażania własnych opinii w kwestiach o charakterze międzynarodowym, w szczególności tych, które dotyczą bezpośrednio sfery ich interesów. W przypadku rad obwodowych takim instrumentem są oświadczenia i apele, za pomocą których organy samorządu terytorialnego przekazują swoje stanowisko zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym adresatom.

W pierwszych latach po uzyskaniu niepodległości rady obwodowe rzadko uchwały tego typu dokumenty, generalnie ich stosunek do problemów zewnątrzpolitycznych był obojętny. Sytuacja uległa zmianie w 2006 r., kiedy to wybory do organów samorządu terytorialnego zostały przeprowadzone na zasadach proporcjonalnych, co sprzyjało wzmocnieniu wpływu partii politycznych. Część rad obwodowych zaczęła aktywnie sytuować się w roli rzeczników interesów wspólnot regionalnych, w tym wyrażać własne stanowisko w poszczególnych kwestiach o charakterze międzynarodowym. Przy czym działania te wynikały z różnych pobudek. Część rezolucji rad obwodowych była ukierunkowana na wsparcie bądź sprzeciw wobec oficjalnego stanowiska państwa, część miała na celu zwrócenie uwagi na interesy regionalne w procesie podejmowania decyzji zewnątrzpolitycznych czy też zewnętrzekonomicznych przez centralne organy władzy wykonawczej. Najczęściej instrument ten był wykorzystywany jako środek nacisku w ramach wewnętrznej walki politycznej.

Obwód lwowski od zawsze był regionem aktywnym politycznie, mającym swoją wagę i wpływ, a opinie tamtejszych mieszkańców w wielu kwestiach były i są zna-

czącym czynnikiem w życiu wewnątrzpolitycznym i międzynarodowym Ukrainy. Dlatego właśnie niezwykle ważne jest zrozumienie tego, jak postrzegana jest Polska na Lwowszczyźnie, w tym w szczególności, jak traktowana jest wspólna przeszłość, a także jak ocenia się współczesny stan współpracy Ukrainy i Polski oraz perspektywy rozwoju stosunków dwustronnych.

Niestety nie udało się odnaleźć usystematyzowanych badań opinii społecznej mieszkańców obwodu, które dotyczą stosunków ukraińsko-polskich. Większość znanych badań socjologicznych obejmuje trzy obwody Galicji lub też całą Ukrainę Zachodnią, co powoduje, że nie są one reprezentatywne dla Lwowszczyzny. Dostępne źródła pozwalają jednak stwierdzić, że stosunek mieszkańców zachodnich regionów Ukrainy do Polaków i państwa polskiego jest generalnie przychylny. Przykładowo w sondażu z 2018 r. mieszkańcy Lwowszczyzny uznali Polskę za kraj, który jest im najbliższy pod względem kulturowo-historycznym¹.

Analiza specyfiki stanowiska Lwowskiej Rady Obwodowej w kwestii stosunków ukraińsko-polskich daje szansę na przynajmniej częściowe wypełnienie widocznej luki w dyskursie akademickim. Tym bardziej że dany organ samorządu terytorialnego uważa się za wyraziciela interesów mieszkańców Lwowszczyzny, a także stara się przekazywać ich opinię zarówno wewnątrz kraju, jak i poza jego granicami, w szczególności gdy sprawa dotyczy istotnych z punktu widzenia obwodu problemów. Znamienne, że poza granicami regionu powyższa problematyka nie w każdym przypadku znajduje należyte zrozumienie, a tym samym nie zawsze jest uwzględniana w procesie podejmowania zasadniczych decyzji.

W niniejszym opracowaniu przeanalizowano wyłącznie oficjalne uchwały przyjmowane przez Lwowską Radę Obwodową poczynając od 1998 r. i umieszczone na stronie tej instytucji². Ponieważ większość radnych głosowała za ich przyjęciem, dokumenty te można uznać za reprezentatywne dla całego regionu. Oficjalne uchwały stanowią jedyny całościowy zbiór danych empirycznych, który daje możliwość prześledzenia, jak zmieniało się postrzeganie Polski na forum Lwowskiej Rady Obwodowej w latach 1998–2019, a także który pozwala wskazać kluczowe z punktu widzenia tej instytucji aspekty stosunków ukraińsko-polskich. Nie uwzględniliśmy natomiast wypowiedzi i wystąpień kierownictwa oraz poszczególnych radnych, reakcji ukraińskich oraz polskich polityków na przyjęte decyzje, a także rezonansu medialnego. Z jednej strony skupienie się wyłącznie na oficjalnie przyjętych uchwałach zapewnia lepszą spójność metodologiczną. Z drugiej jednak, co należy przyznać, zawęża możliwości bardziej szczegółowego omówienia danej kwestii, dając jednocześnie asumpt do dalszych badań.

¹ *Портрети регіонів. Львівська Область*, 17 XII 2018, [on-line] http://ratinggroup.ua/research/regions/portrety_regionov_lvovskaya_oblast.html – 12 XII 2019.

² *Рішення Львівської обласної ради*, 17 XII 2018, [on-line] <http://194.44.208.90>.

Ewolucja percepcji stosunków między Ukrainą a Polską na forum Lwowskiej Rady Obwodowej w perspektywie czasowej

Analiza uchwalonych przez Lwowską Radę Obwodową dokumentów dowodzi, że Polska postrzegana jest niezmiennie jako jeden z kluczowych partnerów Lwowszczyzny, w szczególności w sferze handlowo-gospodarczej, ponieważ zajmuje wiodącą pozycję w eksporcie, imporcie i inwestycjach w regionie. Istotnym czynnikiem, który umocnił znaczenie tego kraju dla Obwodu Lwowskiego, było wejście Polski do Unii Europejskiej, co spowodowało, że strona polska stała się „źródłem informacji i doświadczeń” wspomagającym przystosowanie Ukrainy do integracji z UE³. Niewątpliwie członkostwo Polski w UE jest wartością dodaną wzmacniającą jej pozytywne postrzeganie na Lwowszczyźnie.

Sprawy rutynowe mające charakter dwustronny rzadko są wprowadzane do porządku dziennego prac Lwowskiej Rady Obwodowej, a uwaga tego organu koncentruje się przeważnie na kontrowersyjnych aspektach relacji pomiędzy Ukrainą a Polską. Tym samym największą grupę dokumentów stanowią uchwały, które odnoszą się do wspólnej przeszłości państw, w szczególności I połowy XX w. Jednocześnie należy zauważyć, że poziom zainteresowania kwestiami historycznymi w stosunkach ukraińsko-polskich różni się w zależności od okresu.

Okres od 1998 do 2005 r. obejmuje dwie kadencje Lwowskiej Rady Obwodowej. W tym czasie kwestia stosunków Ukrainy z Polską miała znaczenie marginalne i tylko z rzadka była poruszana przez deputowanych obwodowych. Podnoszono przede wszystkim kwestie współpracy handlowej i gospodarczej oraz problemy związane z bieżącym funkcjonowaniem granicy.

Rok 2006 był przełomowy dla rad obwodowych w Ukrainie, ponieważ po raz pierwszy wybory do tych struktur odbyły się na zasadach proporcjonalnych. Skład obwodowych organów przedstawicielskich został sformowany na podstawie list partyjnych, co w istotnym stopniu wpłynęło na działalność owych organów. Rady obwodowe stały się bardziej aktywne na gruncie politycznym i przestały się ograniczać jedynie do problematyki o charakterze ekonomicznym. Co więcej, instytucje te zaczęły się uznawać za wyrazicieli interesów regionalnych w wielu obszarach, w tym także w kwestiach o charakterze międzynarodowym.

³ Рішення № 459 від 19.02.2008. Програма розвитку зовнішніх зв'язків, міжнародної та промислової діяльності Львівської області на 2008 рік, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/\\$FILE/459.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/$FILE/459.doc) – 16 XII 2019.

Lwowszczyzna nie była wyjątkiem. W okresie pomiędzy 2006 a 2015 r., który obejmuje dwie kadencje rady obwodowej, na forum tego organu samorządowego zaczęto omawiać różne historyczne aspekty stosunków ukraińsko-polskich.

Należy w tym miejscu wskazać kluczowe czynniki, które powodują, że kwestie dotyczące wspólnej przeszłości Ukraińców i Polaków są wnoszone do porządku obrad Lwowskiej Rady Obwodowej. Większość przyjętych przez ten organ apeli i uchwał była reakcją na wydarzenia i wypowiedzi zewnętrzne. Jedyną kwestią, której omówienie zostało zainicjowane ze względu na czynniki wewnętrzne, była sprawa przymusowego wysiedlenia Ukraińców z terenów współczesnej Polski. Wynika to z dwóch podstawowych powodów. Po pierwsze, znacząca część wysiedlonych Ukraińców oraz ich potomków jest mieszkańcami Lwowszczyzny, a wielu z nich zajmuje wpływowe pozycje w życiu społeczno-politycznym regionu (w tym w gronie przedstawicieli rady obwodowej). Po drugie, do problemu deportacji Ukraińców z Polski nie przykładano należytej wagi na poziomie państwowym, co spowodowało, że Lwowska Rada Obwodowa uznała się za swoistego lobbystę danej kwestii.

Oświadczenia i apele w imieniu Lwowskiej Rady Obwodowej, w których poruszano szereg aspektów stosunków ukraińsko-polskich, były uchwalane w latach 2006, 2009-2010 i 2013. W części z nich potępiano niszczenie ukraińskich pomników i mogił na terenie Polski. Jednak zdecydowana większość była reakcją na decyzje polskich instytucji państwowych i samorządowych, które dotyczyły kwestii historycznych, przede wszystkim wydarzeń na Wołyniu⁴ czy też roli OUN-UPA w stosunkach dwustronnych⁵.

Reakcja Lwowskiej Rady Obwodowej była szczegółowa i często kategoryczna w treści. Przy czym deputowani obwodowi z jednej strony wskazywali na bezpodstawny charakter oskarżeń oraz na zniekształconą interpretację historii przez polską stronę. Podkreślano, że wydarzenia historyczne w stosunkach ukraińsko-polskich należy rozpatrywać w szerszym kontekście lat 1920-1950, a nie wyłącznie II wojny światowej. Z drugiej zaś strony apele i oświadczenia zawsze wzywały do pojednania, wzajemnego szacunku, wspólnego poszanowania dla ofiar i świętowania tych wydarzeń, które jednoczą oba narody. Oprócz tego wyrażano nadzieję na utrzymanie i rozwój stosunków dobrosąsiedzkich.

Z biegiem czasu Lwowska Rada Obwodowa stała się nie tylko rzeczniczką mieszkańców regionu, lecz również ośrodkiem, który dążył do zwiększenia swojego

⁴ Рішення № 735 від 04/26/2013. *Звернення про українсько-польські стосунки в 30-40 роках ХХ століття та річницю Волинських подій*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/\\$FILE/ATTKENAZ/735.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/$FILE/ATTKENAZ/735.doc) – 21 XII 2019.

⁵ Рішення № 1159 від 02/23/2010. *Звернення Львівської обласної ради до сеймика Підкарпатського воєводства Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/\\$FILE/1159.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/$FILE/1159.doc) – 21 XII 2019.

wplywu na kształtowanie narracji ogólnopństwowej. Należy pamiętać, że w przypadku stosunków z Polską sprawa dotyczyła m.in. kwestii historycznych, które były mało znane i całkowicie niezrozumiałe dla reszty Ukrainy, z wyjątkiem niektórych zachodnich obwodów. Rada w sposób niezwykle aktywny pełniła swoją funkcję w okresie prezydentury W. Janukowycza, kiedy to na szczęblu rządowym można było zauważyć brak zrozumienia dla problematyki historycznej w stosunkach ukraińsko-polskich, którą, co gorsza, starano się wykorzystywać w walce wewnątrzpolitycznej. Natomiast sytuacja w Polsce była odmienna; to właśnie na szczęblu centralnym podnoszono kwestie odnoszące się do historii i ich broniono.

Należy podkreślić, że przynależność partyjna deputowanych obwodowych nie była zasadniczym czynnikiem, który warunkował podejmowanie decyzji odnośnie do kwestii historycznych w obszarze stosunków ukraińsko-polskich. Przykładowo w latach 2010-2015 kluczową pozycję w Lwowskiej Radzie Obwodowej zajmowała prawicowa partia Swoboda. Niemniej w tym właśnie okresie, co jest znamienne, przyjęto najmniejszą liczbę uchwał, które odnosiły się do kwestii historycznych w obszarze stosunków ukraińsko-polskich. Sytuacja powyższa pozostaje w sprzeczności z tendencją, którą można dostrzec zarówno w okresie wcześniejszej, jak i kolejnej kadencji rady obwodowej zdominowanej przez umiarkowane siły narodowo-demokratyczne. W latach 2006-2010 większością w radzie dysponowały Nasza Ukraina i Blok Julii Tymoszenko, natomiast współcześnie dominującą pozycję zajmuje wspierany przez partnerów mniejszościowych Blok Petra Poroszenki.

Kwestie historyczne ze szczególnym natężeniem zaczęły wpływać na relacje Ukrainy i Polski od 2016 r. Wzrost wzajemnych antagonizmów jest widoczny przede wszystkim, gdy bierzemy pod uwagę przykład regionu lwowskiego, który pozostaje wrażliwy na wszelkie zmiany w stosunkach dwustronnych. Jeżeli porównamy wskaźniki ilościowe, to stwierdzimy, że w okresie 2006-2015 Lwowska Rada Obwodowa przyjęła tylko 12 dokumentów, które odnosiły się do wspólnej, ukraińsko-polskiej historii, natomiast w latach 2016-2019 takich decyzji było już prawie 20.

Po stronie deputowanych obwodowych w okresie ostatnich czterech lat możemy zaobserwować dosyć szybką reakcję na kroki podejmowane przez stronę polską czy też na poszczególne wydarzenia w Polsce, które odnoszą się do Ukraińców lub państwa ukraińskiego. Przyjęte przez Lwowską Radę Obwodową decyzje dokumentują i odzwierciedlają chronologię eskalacji ukraińsko-polskiego sporu w kwestiach historycznych. Intonacja i brzmienie oświadczeń oraz apeli deputowanych obwodowych stopniowo ulegały zmianie. Stały się bardziej stanowcze i kategoryczne. Jeżeli wcześniej wypowiedzi lub działania polskich partnerów były w tonie wstrzemięźliwym uznawane za „nieprzyjazne”⁶, to współcześnie są one określane jako „anty-

⁶ Рішення № 922 від 06/23/2009. Звернення до Президента України та Міністерства закордонних справ України щодо засудження варварського знищення військових поховань УПА в лісовому масиві гори Хрещата Підкарпатського воєводства Республіки Польща, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/\\$FILE/922.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/$FILE/922.doc) – 16 XII 2019.

ukraińskie”⁷ czy też „ksenofobiczne”⁸, a także jako „poniżające honor i godność Ukraińców”⁹, ukierunkowane „na podsycanie nienawiści etnicznej” oraz „sprzyjające rozprzestrzenianiu się nastrojów ukrainofobicznych w polskim społeczeństwie, dyskryminacji Ukraińców i szkodzące stosunkom ukraińsko-polskim”¹⁰.

Niewątpliwie jednym z decydujących czynników, które w istotny sposób determinują charakter reakcji deputowanych Lwowskiej Rady Obwodowej, jest to, że relacje między Ukrainą a Polską są domyślnie postrzegane przez pryzmat sprzeciwu wobec rosyjskiej agresji. Dla przykładu: w Ukrainie upamiętnianie przedstawicieli OUN-UPA na szczeblu krajowym stało się dziś symbolem oporu i walki z rosyjską agresją. Jednocześnie to właśnie ta kwestia budzi najczęściej kontrowersji we współczesnych stosunkach ukraińsko-polskich. Przypomnijmy, że Lwowska Rada Obwodowa stale inicjowała i celowo wspierała proces upamiętniania przedstawicieli OUN-UPA, począwszy od lat 90. Tym bardziej, biorąc pod uwagę obecny kontekst, zmiana danego podejścia w Ukrainie jest mało prawdopodobna, ponieważ to właśnie na przykładzie OUN-UPA, według deputowanych obwodowych, „wychowywała się znacząca część obrońców Ukrainy, którzy w Donbasie są tarczą dla całej cywilizowanej Europy chroniącą ją przed agresją kremlofską”¹¹. Mimo że na poziomie ogólnym istnieje świadomość tego, jak drażliwy jest kontekst historyczny dotyczący danej kwestii, działania strony polskiej oraz innych sąsiednich państw są postrzegane jako próba wykorzystania słabości strony ukraińskiej:

w momencie kiedy zaczęła się agresja wojskowa Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie, poszczególni urzędnicy, politycy oraz przedstawiciele innych struktur w Polsce, na Węgrzech i w Rumunii próbują ingerować w wewnętrzne sprawy Ukrainy, w szczególności ma to miejsce w zachodnich obwodach i przejawia się pretensjami terytorialnymi, propagowaniem zafałszowanej historii, kreowaniem obrazu Ukrainy i Ukraińców jako wroga¹².

⁷ Рішення № 819 від 03/12/2019. Заява щодо антиукраїнських кроків уряду Республіки Польща, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bdfd6da15dc22583c1005bd972/\\$FILE/819.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bdfd6da15dc22583c1005bd972/$FILE/819.doc) – 29 XII 2019.

⁸ Рішення № 653 від 03/20/2018. Звернення до Міністерства закордонних справ України, Служби безпеки України щодо ксенофобських заяв польських урядовців, виголошених 25 лютого 2018 року біля пам'ятника на місці с. Гути Пеняцької в Бродівському районі на Львівщині, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/\\$FILE/653.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/$FILE/653.doc) – 28 XII 2019.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Рішення № 762 від 10/25/2018. Звернення до Президента України та Міністерства закордонних справ України щодо недопущення переслідувань історика Григорія Купріяновича в Республіці Польща, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102bc225833600413e69/\\$FILE/762.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102bc225833600413e69/$FILE/762.doc) – 28 XII 2019.

¹¹ Рішення № 880 від 09/10/2019. Звернення до Міністра закордонних справ України про засудження заяви Послів Польщі та Ізраїлю з приводу відкриття пам'ятника Романові Шухевичу в Івано-Франківську, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/\\$FILE/880.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/$FILE/880.doc) – 29 XII 2019.

¹² Рішення № 748 від 09/18/2018. Звернення до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо проведення належної політики національної

Główne aspekty stosunków ukraińsko-polskich według Lwowskiej Rady Obwodowej

Uogólniając, w dokumentach uchwalanych przez Lwowską Radę Obwodową możemy wyróżnić kilka kluczowych aspektów, które pozwalają na lepsze zrozumienie recepcji współczesnych stosunków ukraińsko-polskich na poziomie rady. W dalszej części analizy skupimy się na nich bardziej szczegółowo.

Polska jako jeden z głównych partnerów Ukrainy

Polska jest bez wątpienia postrzegana jako jeden z najważniejszych partnerów Ukrainy. Deputowani obwodowi potwierdzają, że znaczenie Polski dodatkowo wzrosło w kontekście rosyjskiej agresji. Innym ważnym elementem jest, zdaniem deputowanych, bezwarunkowe poparcie przez stronę polską europejskich aspiracji Ukrainy. Radni podkreślają, że Polska jako pierwsza uznała niezależność Ukrainy (1991 r.), a także wskazują na pozytywną dynamikę stosunków dwustronnych, które „stale się rozwijają i coraz bardziej się zacieśniają”¹³. Po wydarzeniach 2014 r., „[od] momentu kiedy Ukraina broni swojej niezależności i integralności terytorialnej w starciu z agresorem, w sposób wyjątkowy odczuwamy poparcie Polski oraz siłę przyjaźni ukraińsko-polskiej”¹⁴.

Regionalny wymiar współpracy jako kluczowy element kooperacji dwustronnej

Współpraca Lwowszczyzny z polskimi województwami jest postrzegana przez pryzmat nawiązywania kontaktów międzyludzkich między oboma krajami i przełamywania stereotypów z przeszłości. Przykładowo deputowani obwodowi potwierdzają, że „w tych ciężkich latach my, Ukraińcy, zawsze czuliśmy przyjacielskie ramie sąsiada i partnera nie tylko na ogólnopaństwowym, lecz również na poziomie re-

пам'яті та відновлення історичної справедливості в польсько-українських відносинах, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/\\$FILE/748.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/$FILE/748.doc) – 28 XII 2019.

¹³ Рішення № 117 від 10/31/2006. *Звернення Львівської обласної ради до Президента Республіки Польща, Воєводи Вармінсько-Мазурського воєводства Республіки Польща, Посла Республіки Польща в Україні*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/\\$FILE/117.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/$FILE/117.doc) – 12 XII 2019.

¹⁴ Рішення № 479 від 06/01/2017. *Звернення до Сеймику Підкарпатського воєводства Республіки Польща щодо позиції Львівської обласної ради стосовно розбудови українсько-польського співробітництва*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/\\$FILE/479.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/$FILE/479.doc) – 27 XII 2019.

gionalnym”¹⁵. Mowa tu nie tylko o współpracy Lwowszczyzny z sąsiednimi województwami – podkarpackim i lubelskim, lecz także generalnie o szerokim zakresie i intensywnym charakterze kontaktów z Polską w ramach licznych inicjatyw transgranicznych, które obejmują kooperację z innymi, bardziej oddalonymi województwami, takimi jak śląskie czy mazowieckie.

Wzajemne przebaczenie i pojednanie jako gwarancja dalszego zbliżenia

Deputowani obwodowi zwracają uwagę na dobrosąsiedzki charakter stosunków, które są „najlepsze w całej wielowiekowej historii sąsiedztwa dwóch narodów”, co stało się możliwe „dzięki przemyśleniu na poziomie naszych państw bardzo złożonej przeszłości”¹⁶. Deputowani obwodowi akcentują potrzebę harmonii, szacunku, owocnej współpracy i konstruktywnej rozbudowy stosunków dwustronnych, mając na względzie zarówno wspólną przeszłość, jak i przyszłość. Zasadnicze znaczenie dla radnych obwodowych ma „wzajemne wybaczenie, pojednanie i uczczenie pamięci niewinnych ofiar – Ukraińców i Polaków”¹⁷. W oficjalnych dokumentach deputowani jasno wskazują na konieczność przyjęcia takiego stanowiska przez obie strony „poprzez akceptację formuły – wybaczymy i prosimy o wybaczenie!”¹⁸.

Utrzymanie lub przywrócenie *status-quo*

Z punktu widzenia Lwowskiej Rady Obwodowej kwestie odnoszące się do historii zostały uregulowane już wcześniej, zwłaszcza w ramach porozumienia z 2003 r., kiedy prezydenci Ukrainy i Polski – Leonid Kuczma i Aleksander Kwaśniewski – wspólnie przyjęli formułę „Wybaczymy i prosimy o wybaczenie”¹⁹. Dlatego deputowani obwodowi negatywnie oceniają próby instrumentalnego wykorzystywania tragicznych kart wspólnej historii, które przekształcają „pamięć o trudnej przeszłości

¹⁵ Рішення № 282 від 10/25/2016. *Звернення до Сеймику Підкарпатського воєводства з приводу нищення українських могил на території Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/\\$FILE/282.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/$FILE/282.doc) – 23 XII 2019.

¹⁶ Рішення № 735 від 04/26/2013.

¹⁷ Рішення № 240 від 09/13/2016. *Заява Львівської обласної ради про несприйняття ухвалених Сенатом і Сеймом Республіки Польща постанов від 07.07.2016 та від 22.07.2016 щодо Волинської трагедії*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/\\$FILE/240.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/$FILE/240.doc) – 23 XII 2019.

¹⁸ Рішення № 860 від 06/25/2013. *Заява депутатів Львівської обласної ради щодо рішення Сенату Республіки Польща від 20.06.2013*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/\\$FILE/860.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/$FILE/860.doc) – 21 XII 2019.

¹⁹ Рішення № 735 від 04/26/2013.

w instrument niszczący współczesne porozumienie”²⁰. Lwowska Rada Obwodowa wyraziła poparcie dla ukraińskiego parlamentu w kwestii potępienia jednostronnych działań Senatu i Sejmu RP, które prowadziły do „rewizji pozytywnych rezultatów współpracy, osiągniętych w ramach konstruktywnego ukraińsko-polskiego dialogu w okresie ostatnich dziesięcioleci”²¹. Aby zapobiec takiej sytuacji, zdaniem deputowanych obwodowych należy powrócić do *status quo* po obu stronach, zapewnić ochronę lub odbudowę ukraińskich pomników, które zostały do tej pory wzniesione, oraz wyrzec się nowych pretensji dotyczących kwestii historycznych: „wydarzenia, które miały miejsce w stosunkach ukraińsko-polskich, należy traktować jako historię, której nie można zmienić, co umożliwi nam budowę przyszłości na zasadzie tolerancji, wzajemnego szacunku i jednocześnie zniweluje potencjalny wpływ prowokacji [ze strony – N.R. i R.K.] różnych nieprzyjaciół”²².

Zagrożenie lub konstatacja regresu w stosunkach dwustronnych przez kwestie historyczne

Deputowani obwodowi niejednokrotnie wskazywali na niebezpieczeństwo czy wręcz fakt wystąpienia realnej konfrontacji w stosunkach ukraińsko-polskich, co ich zdaniem jest spowodowane działaniami polskich instytucji państwowych i samorządowych lub wypowiedziami urzędników wysokiego szczebla. Jeżeli jeszcze w 2006 r. deputowani akcentowali konieczność „zapobieżenia wszelkim konfrontacjom, które swe źródło mają w przeszłości”²³, to już w 2013 r. konstatawali, że stanowisko strony polskiej „przeczy dotychczasowym przyjaznym stosunkom między Ukrainą a Polską, jest manipulowaniem pamięcią o przeszłości, rodzi nowe konflikty”²⁴. Sytuacja skomplikowała się w 2017 r., co było powodem do stwierdzenia, że „jesteśmy świadkami świadomej i celowej dyskredytacji współpracy polsko-ukraińskiej, która była budowana przez dziesięciolecia”²⁵. Z perspektywy deputowanych obwodowych, zgodnie ze stanem na 2018 r., nie doszło do zmian pozytywnych, co więcej: „anty-ukraińska propaganda w Polsce dawno stała się oficjalną polityką czynnej władzy, która co roku wyłącznie się nasila”²⁶.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Рішення № 240 від 09/13/2016.

²² Рішення № 479 від 06/01/2017.

²³ Рішення № 16 від 05/12/2006. *Звернення Львівської обласної ради до Президента України Віктора Ющенка щодо відкриття меморіалу в селі Павлокома*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/\\$FILE/016.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/$FILE/016.doc) – 12 XII 2019.

²⁴ Рішення № 860 від 06/25/2013.

²⁵ Рішення № 572 від 12/05/2017. *Заява щодо недружніх проявів проти Української держави з боку окремих польських політиків*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/0018bbcf541c8ccbc22581f400539e5b/\\$FILE/572.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/0018bbcf541c8ccbc22581f400539e5b/$FILE/572.doc) – 27 XII 2019.

²⁶ Рішення № 748 від 09/18/2018.

Równość i parytet w stosunkach, które przyznają obu stronom jednakowe prawo do własnego spojrzenia na przeszłość

Lwowska Rada Obwodowa podkreśla, że podwójne standardy są niedopuszczalne. W oświadczeniach i apelach Rady stale obecne są wezwania do „zapobieżenia wszelkim konfrontacjom, które swe źródło mają w przeszłości”²⁷, tym bardziej że „Ukraińcy i Polacy byli zakładnikami zderzenia dwóch antyludzkich reżimów totalitarnych – hitleryzmu i stalinizmu”²⁸. Deputowani obwodowi kategorycznie nie akceptują „polskich prób narzucania ukraińskiemu narodowi własnej, skrajnie zaangażowanej i zniekształconej wizji historii”²⁹, a także odrzucają wszelkie działania mające na celu wymuszenie na Ukraińcach jednostronnego uznania win za tragiczne wydarzenia z przeszłości. Radni podkreślają konieczność symetrycznej oceny i działań po obu stronach oraz wskazują na równe prawo do odmiennej interpretacji wydarzeń historycznych: „wzajemne poszanowanie tej właśnie różnicy w ocenach i poglądach na historię stanowi gwarancję rozwoju równych partnerskich zasad współcześnie i w przyszłości”³⁰.

Wzajemność przy upamiętnianiu wszystkich poległych

Bardzo delikatną kwestią dla deputowanych obwodowych jest „niedopuszczanie do znieważania miejsc pochówku”³¹. Radni od dawna bronią swojego stanowiska, że „Ukraińcy i Polacy mają złożyć hołd wszystkim poległym w latach krwawej konfrontacji. Jednak żadna ze stron nie ma prawa żądać, aby odbyło się to kosztem potępienia właściwego dla każdego narodu pragnienia wolności”³². Zdaniem deputowanych w okresie ostatnich lat sytuacja znacząco się zaostrzyła, ponieważ „niszczenie mogił ukraińskich na terenie Polski odbywa się za milczącym przyzwoleniem polskich władz lokalnych”³³. W szczególności począwszy „od 2014 r. odnotowano co najmniej 15 aktów wandalizmu wobec mogił ukraińskich na terenie Polski”³⁴.

²⁷ Рішення № 16 від 12/05/2006.

²⁸ Рішення № 994 від 09/15/2009. *Звернення з приводу ухвали Сейму Республіки Польща щодо „трагічної долі поляків” на так званих „східних кресах”*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/\\$FILE/994.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/$FILE/994.doc) – 16 XII 2019.

²⁹ Рішення № 1159 від 02/23/2010.

³⁰ Рішення № 572 від 12/05/2017.

³¹ Рішення № 922 від 06/23/2009.

³² Рішення № 735 від 04/26/2013.

³³ Рішення № 763 від 10/25/2018. *Заява щодо незаконного встановлення на території Личаківського кладовища мілітарних символів*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/\\$FILE/763.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/$FILE/763.doc) – 28 XII 2019.

³⁴ Рішення № 819 від 03/12/2019.

Jeszcze wcześniej Lwowska Rada Obwodowa zaapelowała „o potępienie niegodnej wojny z krzyżami i nagrobkami”³⁵.

Deputowani obwodowi nieustannie optują za równym traktowaniem kwestii upamiętniania i ochrony pomników oraz grobów Ukraińców i Polaków po obu stronach granicy, podkreślając, że obie strony powinny dotrzymywać swoich zobowiązań. „Zwracamy się do naszych kolegów z Polski, aby stosunek do ukraińskich pomników w Polsce był taki sam jak do polskich pomników w Ukrainie”³⁶. Lwowska Rada Obwodowa wskazuje, że nie w każdym przypadku można liczyć na wzajemność. Przykładowo, kiedy w końcu 2019 r. w Przemyśle przemianowano ulicę nazwaną na cześć ukraińskiego biskupa Jozafata Kocyłowskiego, deputowani obwodowi stwierdzili, że „ten nieprzyjazny krok polskich organów samorządowych podjęto, mimo iż strona ukraińska udzieliła zgody stronie polskiej na wznowienie prac ekshumacyjnych w Ukrainie”³⁷.

Odrzucenie argumentów strony polskiej w kwestiach historycznych

W przypadku sporów o charakterze historycznym Lwowska Rada Obwodowa po 2000 r. niejednokrotnie zwracała uwagę polskim partnerom na brak dowodów³⁸ oraz nieuzasadnione oskarżenia³⁹ płynące z ich strony. Z biegiem czasu coraz częściej konstatowała, że poszczególne wydarzenia są przez stronę polską wyrwane z szerszego kontekstu konfliktu ukraińsko-polskiego, co skutkuje uproszczonym i stronniczym podejściem do rozwiązywania złożonych problemów w relacjach ukraińsko-polskich XX w.⁴⁰

Jeżeli po stronie polskiej uwaga jest skoncentrowana przeważanie na ostatnich latach II wojny światowej, to Lwowska Rada Obwodowa podkreśla konieczność rozpatrywania wspólnej historii w szerszym kontekście, przez pryzmat wydarzeń z lat 1920-1950. Z punktu widzenia deputowanych obwodowych tragiczne wydarzenia na Wołyniu w trakcie II wojny światowej były konsekwencją polityki realizowanej przez Polskę w okresie międzywojennym. Obejmowała ona ograniczanie praw i niszczenie żywiołu ukraińskiego zamieszkującego ówczesne tereny państwa polskiego, a także była kontynuowana po wojnie poprzez deportacje Ukraińców z Zakerzonii (1994-1946) oraz w ramach operacji „Wisła” (1947), zrealizowanych już przez Polskę komunistyczną⁴¹.

³⁵ Рішення № 282 від 10/25/2016.

³⁶ Рішення № 819 від 03/12/2019.

³⁷ Рішення № 944 від 12/05/2019. Заява щодо антиукраїнських кроків органів місцевого самоврядування Республіки Польща, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/\\$FILE/944.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/$FILE/944.doc) – 29 XII 2019.

³⁸ Рішення № 16 від 12/05/2006.

³⁹ Рішення № 994 від 09/15/2009.

⁴⁰ Рішення № 735 від 04/26/2013.

⁴¹ Рішення № 1159 від 02/23/2010.

We współczesnych dokumentach Lwowskiej Rady Obwodowej coraz częściej pojawiają się stwierdzenia mówiące o wypaczaniu historii⁴², fałszowaniu wydarzeń⁴³, manipulowaniu faktami historycznymi⁴⁴ przez stronę polską. Deputowani obwodowi przyczynę zaistniałej sytuacji dostrzegają w wykorzystaniu polityki pamięci w celach wewnętrzpolitycznych: „tragiczne karty wspólnej przeszłości historycznej dwóch sąsiednich narodów – polskiego i ukraińskiego – ulegają ciągłemu upolitycznieniu”⁴⁵. Jedynym wyjściem z zaistniałej sytuacji, zdaniem ukraińskich deputowanych, może być depolityzacja wspólnej przeszłości i powrót do litery prawa, co jest „kluczowym warunkiem naszego wzajemnego porozumienia i dialogu. Musimy być zjednoczeni i wspólnie upamiętniać oraz przywracać historyczną sprawiedliwość obu narodów”⁴⁶. Generalnie „badanie i interpretowanie historii to prerogatywy przede wszystkim historyków, a nie polityków”⁴⁷.

Członkostwo w UE jako instrument w sporach dotyczących kwestii historycznych

Z punktu widzenia Lwowskiej Rady Obwodowej rzecz dotyczy wykorzystania przez Polskę wspólnej granicy (będącej granicą UE) i atutów wynikających z członkostwa w strefie Schengen. Między innymi w sierpniu 2009 r. deputowani obwodowi podnieśli kwestię zakazu wjazdu do Polski dla uczestników dziecięcego maratonu rowerowego „Europejskimi śladami Stepana Bandery”. Zdaniem deputowanych był to dowód „jawnej omnipotencji i bezprawia wobec naszych współobywateli ze strony sąsiedniego państwa”⁴⁸. Jednocześnie, „kiedy polskie delegacje odwiedzają groby żołnierzy na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, nikt nie pyta [ich – N.R. i R.K.] o dobrą czy złą wolę i nie stwarza gościom przeszkód w wykorzystaniu różnej symboliki”⁴⁹.

We wrześniu 2016 r. Lwowska Rada Obwodowa zwróciła się do strony polskiej „w związku z faktem znieważenia czerwono-czarnej flagi przez polskich pograniczników”, którzy „na przejściu granicznym Rawa Ruska – Hrebenne wymagali od

⁴² Рішення № 748 від 09/18/2018.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ Рішення № 944 від 12/05/2019.

⁴⁵ Рішення № 616 від 01/30/2018. Заява Львівської обласної ради про несприйняття ухваленого Сеймом Республіки Польща законопроекту від 26.01.2018 „Про внесення змін до Закону про Інститут національної пам’яті – Комісію з переслідування злочинів проти польського народу і деяких інших законів”, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/\\$FILE/616.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/$FILE/616.doc) – 28 XII 2019.

⁴⁶ Рішення № 819 від 03/12/2019.

⁴⁷ Рішення № 994 від 09/15/2009.

⁴⁸ Рішення № 995 від 09/15/2009. Заява щодо заборони в’їзду на територію Польщі учасників Першого міжнародного дитячого веломарафону «Європейськими стежками Степана Бандери», [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/\\$FILE/995.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/$FILE/995.doc) – 19 XII 2019.

⁴⁹ *Ibidem*.

uczestnika rosyjsko-ukraińskiej wojny na wschodzie Ukrainy, cyborga ługańskiego lotniska T. Łyczka, aby ten wyrzucił do śmietnika przyczepioną do przedniej szyby swojego samochodu czerwono-czarną flagę⁵⁰. W grudniu 2017 r. Lwowska Rada Obwodowa potępiła „wprowadzenie tzw. czarnych list Ukraińców, którym zabroniono wjazdu do Polski i państw strefy Schengen”, w tym zwłaszcza Swiatosławowi Szeremecie – sekretarzowi Państwowej Międzyresortowej Komisji do spraw Upamiętnienia Uczestników Operacji Antyterrorystycznej, Ofiar Wojny i Represji Politycznych, a także Wołodymyrowi Wiatrowyczowi – prezesowi Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej. Deputowani obwodowi podkreślili, że taki krok „pozostaje w absolutnej sprzeczności z deklaracjami o stosunkach dobrosąsiedzkich, a także z ustawodawstwem i praktyką państw wspólnoty europejskiej”⁵¹.

Kolejnym przykładem był apel deputowanych w związku z Rezolucją Parlamentu Europejskiego odnośnie do sytuacji w Ukrainie. W dokumencie tym przyznanie S. Banderze tytułu Bohatera Ukrainy potraktowano jak przeszkodę dla członkostwa Ukrainy w UE. Rada obwodowa uznała zapis, który został włączony do rezolucji pod naciskiem posłów z Polski, za „politycznie umotywowany”⁵².

Rosja jako trzecia strona, która inspirowa pogorszenie relacji dwustronnych

Argument, zgodnie z którym to trzecia strona (Rosja) jest zainteresowana zaostreniem ukraińsko-polskiego antagonizmu, pojawia się w wielu oświadczeniach i apelach Lwowskiej Rady Obwodowej poczynając od 2000 r. Już wtedy deputowani obwodowi podkreślali, że „w nieporozumieniach między Polakami a Ukraińcami dostrzec można podstępny wpływ trzeciej strony”⁵³ oraz „przejawia się wpływ jakiejś trzeciej siły, wrogiej zarówno wobec Ukraińców, jak i Polaków”⁵⁴. Jednocześnie deputowani wyrażali ostrożny optymizm: „scenariusz Putina zmierzający do skłócenia ukraińskiego i polskiego narodu nie ziści się” w związku „z uznaniem [przez Ukraińców i Polaków – N.R. i R.K.] faktu, że istnieje ukryty interes trzeciej strony zmierzający do podsycania wrogości między naszymi narodami”⁵⁵. Uogólniając, zdaniem Lwowskiej Rady Obwodowej prowokacje są wygodne przede wszystkim dla Rosji⁵⁶.

⁵⁰ Рішення № 259 від 09/27/2016. *Звернення до Міністерства закордонних справ України щодо фактів вчинення польськими прикордонниками наруги над червоно-чорним прапором*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/\\$FILE/259.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/$FILE/259.doc) – 23 XII 2019.

⁵¹ Рішення № 572 від 12/05/2017.

⁵² Рішення № 1162 від 03/03/2010. *Звернення Львівської обласної ради до Європейського Парламенту*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/7af67b1824a5d8e8c2257b360043bf8d/\\$FILE/1162.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/7af67b1824a5d8e8c2257b360043bf8d/$FILE/1162.doc) – 21 XII 2019.

⁵³ Рішення № 117 від 10/31/2006.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Рішення № 479 від 06/01/2017.

⁵⁶ Рішення № 762 від 10/25/2018.

Równocześnie uwagę zwraca fakt, że czynnik rosyjski w ostatnim okresie jest wykorzystywany przez deputowanych obwodowych także w celu potępienia, poprzez analogię, wypowiedzi i działań strony polskiej: „takie dyskryminujące [w stosunku do Ukraińców – N.R. i R.K.] kroki przypominają praktykę stosowaną przez innego ukraińskiego sąsiada – Rosję Putina. Okupacja Krymu i agresja na Wschodzie także rozpoczęły się od prób Kremla dyktowania swoim sąsiadom własnej wizji ich historii”⁵⁷. Lwowska Rada Obwodowa odrzuciła również oskarżenia ze strony ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej na Ukrainie wobec generała Romana Szuchewycza jako takie, które „kopiuja tezy radziecko-rosyjskiej propagandy”⁵⁸.

Wzwanie do zbliżenia i konstruktywnego dialogu

Lwowscy deputowani w swoich decyzjach nieustannie apelują o rozbudowę wzajemnie korzystnego partnerstwa, w szczególności poprzez rozwój „dialogu kulturalnego, projektów oświatowych, wymiany doświadczeniami, planowania strategicznego” między Ukrainą a Polską. Działania te „służyć będą międzynarodowemu ukraińsko-polskiemu porozumieniu”⁵⁹. Zdaniem deputowanych „kwestia stosunków ukraińsko-polskich staje się wyzwaniem, które wymaga przemyślnych, wyważonych, uzasadnionych i stosownych pod względem formy działań”⁶⁰. Dlatego „mając świadomość tego, że pamięć historyczna w życiu ukraińskiego i polskiego narodu jest kwestią wrażliwą”, Lwowska Rada Obwodowa apelowała „do strony polskiej o otwartość i konstruktywne podejście w procesie dalszego rozwoju ukraińsko-polskich stosunków”⁶¹.

Konkluzje

Podsumowując, możemy stwierdzić, że wzrost liczby uchwał z ramienia Lwowskiej Rady Obwodowej, które odnoszą się do ukraińsko-polskiej problematyki historycznej, oraz ich kategoriyczny ton świadczą o złożoności, nieefektywności kwestii wspólnej przeszłości i po części nawet braku dialogu dwustronnego w tej sprawie. Lwowska Rada Obwodowa nie jest instytucją bezpośrednio zaangażowaną w stosunki międzypaństwowe, jednak mimo to coraz częściej sytuuje się w roli rzecznika wypowiadającego się na tematy historyczne w obszarze stosunków

⁵⁷ Рішення № 388 від 03/07/2017. Заява з приводу фактів знищення на території України та Республіки Польща пам'ятників загиблим у роки II Світової війни, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/\\$FILE/388.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/$FILE/388.doc) – 27 XII 2019.

⁵⁸ Рішення № 880 від 09/10/2019.

⁵⁹ Рішення № 479 від 06/01/2017.

⁶⁰ Рішення № 748 від 09/18/2018.

⁶¹ Рішення № 616 від 01/30/2018.

ukraińsko-polskich, z myślą o odbiorcach zarówno w kraju, jak i za granicą. Pomimo tego, że oświadczenia i apele rady są wyłącznie prezentacją własnego stanowiska i własną interpretacją poszczególnych aspektów współpracy dwustronnej, pozwalają jednak na bardziej kompleksową charakterystykę percepcji stosunków ukraińsko-polskich na Lwowszczyźnie – w regionie, który jest ściśle powiązany z Polską wspólną kulturą, historią i tradycją, a także który odgrywa ważną rolę w polityce wewnętrznej w Ukrainie i którego stanowisko warto rozumieć przy opracowywaniu decyzji w polityce zagranicznej.

Przełożył Rafał Kęsek

Bibliografia

Źródła (dokumenty)

- Riszennia № 117 wid 10/31/2006. *Zwernennia Lwiwskojji obłasnoji rady do Prezydenta Respubliki Polscza, Wojewody Warminsko-Mazurskoho wojewodstwa Respubliki Polscza, Posła Respubliki Polscza w Ukrajini*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/\\$FILE/117.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/$FILE/117.doc).
- Riszennia № 16 wid 05/12/2006. *Zwernennia Lwiwskojji obłasnoji rady do Prezydenta Ukrajiny Wiktora Juszczenka szczodo widkryttia memoriału w seli Pawłokoma*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/\\$FILE/016.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/$FILE/016.doc).
- Riszennia № 459 wid 19.02.2008. *Prohrama rozwytku zownisznich zwjazkiw, miżnarodnoji ta promocijnoji dijalnosti Lwiwskojji obłasti na 2008 rik*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/\\$FILE/459.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/$FILE/459.doc).
- Riszennia № 922 wid 06/23/2009. *Zwernennia do Prezydenta Ukrajiny ta Ministerstwa zakordonnych spraw Ukrajiny szczodo zasudżennia warwarskoho znyszczenia wijskowych pochowań UPA w lisowomu masywi hory Chreszczata Pidkarpataskoho wojewodstwa Respubliki Polscza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/\\$FILE/922.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/$FILE/922.doc).
- Riszennia № 994 wid 09/15/2009. *Zwernennia z prywodu uchwały Sejmu Respubliki Polscza szczodo „trahicznioji doli polakiw” na tak zwanych „schidnych kresach”*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/\\$FILE/994.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/$FILE/994.doc).
- Riszennia № 995 wid 09/15/2009. *Zajawa szczodo zaborony wjazdu na terytoriju Polsczi uczasnykiw Perszoho miżnarodnoho dytiaczoho welomarafonu „Jewro-*

- pejskymy steżkamy Stepana Bandery*", [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/\\$FILE/995.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/$FILE/995.doc).
- Riszennia № 1159 wid 02/23/2010. *Zwernennia Lwiwskoji oblasnoji rady do sejmyka Pidkarpatskoho wojewodstwa Respubliki Polszcza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/\\$FILE/1159.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/$FILE/1159.doc).
- Riszennia № 1162 wid 03/03/2010. *Zwernennia Lwiwskoji oblasnoji rady do Jewropejskoho Parlamentu*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/7af67b1824a5d8e8c2257b360043bf8d/\\$FILE/1162.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/7af67b1824a5d8e8c2257b360043bf8d/$FILE/1162.doc).
- Riszennia № 735 wid 04/26/2013. *Zwernennia pro ukrajinsko-polski stosunki w 30-40 rokach XX stolittia ta ricznyciu Wołynskych podij*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/\\$FILE/ATTKENAZ/735.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/$FILE/ATTKENAZ/735.doc).
- Riszennia № 860 wid 06/25/2013. *Zajawa deputatiw Lwiwskoji oblasnoji rady szczodo riszennia Senatu Respubliki Polszcza wid 20.06.2013*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/\\$FILE/860.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/$FILE/860.doc).
- Riszennia № 240 wid 09/13/2016. *Zajawa Lwiwskoji oblasnoji rady pro nesprijnattia uchwalenych Senatom i Sejmom Respubliki Polszcza postanow wid 07.07.2016 ta wid 22.07.2016 szczodo Wołynskoji trahediji*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/\\$FILE/240.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/$FILE/240.doc).
- Riszennia № 259 wid 09/27/2016. *Zwernennia do Ministerstwa zakordonnych spraw Ukrainy szczodo faktiw wczynennia polskymy prykordonnykamy naruhy nad czerwono-czornym praporom*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/\\$FILE/259.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/$FILE/259.doc).
- Riszennia № 282 wid 10/25/2016. *Zwernennia do Sejmyku Pidkarpatskoho wojewodstwa z prywodu nyszczennia ukrajinskych mohyl na terytoriji Respubliki Polszcza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/\\$FILE/282.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/$FILE/282.doc).
- Riszennia № 479 wid 06/01/2017. *Zwernennia do Sejmyku Pidkarpatskoho wojewodstwa Respubliki Polszcza szczodo pozycji Lwiwskoji oblasnoji rady stosowno rozbudowy ukrajinsko-polskoho spiwrobitnyctwa*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/\\$FILE/479.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/$FILE/479.doc).
- Riszennia № 572 wid 12/05/2017. *Zajawa szczodo nedružnich projawiw proty Ukrainskoji derżawy z boku okremych polskych politykiw*, [on-line] <http://194.44.208.90/>

rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/0018bbcf541c8ccbc22581f400539e5b/\$FILE/572.doc.

Riszennia № 388 wid 03/07/2017. *Zajawa z prywodu faktiw znyszczenia na terytoriji Ukrainy ta Respubliki Polscza pamjatnykiw zahybłym u roky II Switowoji wijny*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/\\$FILE/388.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/$FILE/388.doc).

Riszennia № 616 wid 01/30/2018. *Zajawa Lwiwskoji oblasnoji rady pro nesprijniattia uchwalenoho Sejmom Respubliki Polscza zakonoprojektu wid 26.01.2018 „Pro wnesennia zmin do Zakonu pro Instytut nacionalnoji pamjati – Komisiju z peresliduwannia zloczyniw proty polskoho narodu i dejakych inszych zakoniw”*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/\\$FILE/616.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/$FILE/616.doc).

Riszennia № 653 wid 03/20/2018. *Zwernennia do Ministerstwa zakordonnych spraw Ukrainy, Służby bezpeky Ukrainy szczodo ksenofobskich zajaw polskich uriadowciw, wyhołoszenych 25 lutoho 2018 roku bila pamjatnyka na misci s. Huty Peniackoji w Brodiwskom rajoni na Lwiwszczyni*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/\\$FILE/653.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/$FILE/653.doc).

Riszennia № 748 wid 09/18/2018. *Zwernennia do Prezydenta Ukrainy, Werchownoji Rady Ukrainy ta Kabinetu Ministriw Ukrainy szczodo provedennia naleźnoji polityky nacionalnoji pamjati ta widnowlennia istorycznoji sprawedlywosti w polsko-ukrajinskych widnosynach*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/\\$FILE/748.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/$FILE/748.doc).

Riszennia № 762 wid 10/25/2018. *Zwernennia do Prezydenta Ukrainy ta Ministerstwa zakordonnych spraw Ukrainy szczodo nedopuszczenia peresliduwań istoryka Hryhorija Kuprijanowycza w Republici Polscza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102bc225833600413e69/\\$FILE/762.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102bc225833600413e69/$FILE/762.doc).

Riszennia № 763 wid 10/25/2018. *Zajawa szczodo nezakonnoho wstanowlenia na terytoriji Łyczakiwskoho kładowyszcza militarych symwoliw*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/\\$FILE/763.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/$FILE/763.doc).

Riszennia № 944 wid 12/05/2019. *Zajawa szczodo antyukrajinskych krokiw orhaniw miscewoho samowriaduwannia Respubliki Polscza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/\\$FILE/944.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/$FILE/944.doc).

Riszennia № 880 wid 09/10/2019. *Zwernennia do Ministra zakordonnych spraw Ukrainy pro zasudżennia zajawy Posliw Polsczi ta Izrajilu z prywodu widkryttia pamjatnyka Romanowi Szuchewyczu w Iwano-Frankiwsku*, [on-line]

[http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/\\$FILE/880.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/$FILE/880.doc).

Riszennia № 819 wid 03/12/2019. *Zajawa szczodo antyukrajinskych krokiw uria-du Respubliki Polszcza*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bfd6da15dc22583c1005bd972/\\$FILE/819.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bfd6da15dc22583c1005bd972/$FILE/819.doc).

Рішення № 117 від 10/31/2006. *Звернення Львівської обласної ради до Президента Республіки Польща, Воєводи Вармінсько-Мазурського воєводства Республіки Польща, Посла Республіки Польща в Україні*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/\\$FILE/117.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/784aafc182281d67c2257b360043bd7b/$FILE/117.doc).

Рішення № 16 від 05/12/2006. *Звернення Львівської обласної ради до Президента України Віктора Ющенка щодо відкриття меморіалу в селі Павлокома*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/\\$FILE/016.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6a0bc1db600b05a5c2257b360043bd16/$FILE/016.doc).

Рішення № 459 від 19.02.2008. *Програма розвитку зовнішніх зв'язків, міжнародної та промоційної діяльності Львівської області на 2008 рік*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/\\$FILE/459.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/fefc276357c875f8c2257b3b00371253/$FILE/459.doc).

Рішення № 922 від 06/23/2009. *Звернення до Президента України та Міністерства закордонних справ України щодо засудження варварського знищення військових поховань УПА в лісовому масиві гори Хрещата Підкарпатського воєводства Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/\\$FILE/922.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/b7c8be82074da9ffc2257b360043bcb7/$FILE/922.doc).

Рішення № 994 від 09/15/2009. *Звернення з приводу ухвали Сейму Республіки Польща щодо „трагічної долі поляків” на так званих „східних кресах”*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/\\$FILE/994.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/13320d6fe4cc9b11c2257b360043bee7/$FILE/994.doc).

Рішення № 995 від 09/15/2009. *Заява щодо заборони в'їзду на територію Польщі учасників Першого міжнародного дитячого веломарафону „Європейськими стежками Степана Бандери”*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/\\$FILE/995.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/6cc3b86a087a5aa5c2257b360043bee8/$FILE/995.doc).

Рішення № 1159 від 02/23/2010. *Звернення Львівської обласної ради до сеймика Підкарпатського воєводства Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/\\$FILE/1159.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/cf7b9a807074e4ccc2257b360043bf8a/$FILE/1159.doc).

Рішення № 1162 від 03/03/2010. *Звернення Львівської обласної ради до Європейського Парламенту*, [on-line] <http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52>

889c345440ab40c2257b55007e8f51/7af67b1824a5d8e8c2257b360043bf8d/\$FILE/1162.doc.

Рішення № 735 від 04/26/2013. *Звернення про українсько-польські стосунки в 30-40 роках XX століття та річницю Волинських подій*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/\\$FILE/ATTKENAZ/735.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a62a94545520a374c2257b73002d4eab/$FILE/ATTKENAZ/735.doc).

Рішення № 860 від 06/25/2013. *Заява депутатів Львівської обласної ради щодо рішення Сенату Республіки Польща від 20.06.2013*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/\\$FILE/860.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/c1c3dc69e07d572cc2257b9f004a8f51/$FILE/860.doc).

Рішення № 240 від 09/13/2016. *Заява Львівської обласної ради про несприйняття ухвалених Сенатом і Сеймом Республіки Польща постанов від 07.07.2016 та від 22.07.2016 щодо Волинської трагедії*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/\\$FILE/240.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/1d76febf50ad0bd1c225803400551275/$FILE/240.doc).

Рішення № 259 від 09/27/2016. *Звернення до Міністерства закордонних справ України щодо фактів вчинення польськими прикордонниками наруги над червоно-чорним прапором*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/\\$FILE/259.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/560459f622e7fa45c2258042004ccaeb/$FILE/259.doc).

Рішення № 282 від 10/25/2016. *Звернення до Сеймику Підкарпатського воєводства з приводу нищення українських могил на території Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/\\$FILE/282.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/434165265c37a5eec225805e005715c4/$FILE/282.doc).

Рішення № 479 від 06/01/2017. *Звернення до Сеймику Підкарпатського воєводства Республіки Польща щодо позиції Львівської обласної ради стосовно розбудови українсько-польського співробітництва*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/\\$FILE/479.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/3e0f6e2fca934415c2258138004b7a2c/$FILE/479.doc).

Рішення № 572 від 12/05/2017. *Заява щодо недружніх проявів проти Української держави з боку окремих польських політиків*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/0018bbcf541c8ccbc22581f400539e5b/\\$FILE/572.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/0018bbcf541c8ccbc22581f400539e5b/$FILE/572.doc).

Рішення № 388 від 03/07/2017. *Заява з приводу фактів знищення на території України та Республіки Польща пам'ятників загиблим у роки II Світової війни*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/\\$FILE/388.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f4b97f121fa4310bc22580e30043fda1/$FILE/388.doc).

Рішення № 616 від 01/30/2018. *Заява Львівської обласної ради про несприйняття ухваленого Сеймом Республіки Польща законопроекту від 26.01.2018 „Про внесення змін до Закону про Інститут національної пам'яті – Комісію з переслідування злочинів проти польського народу і деяких інших законів”*,

[on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/\\$FILE/616.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/f254bf18a2a46383c22582280059f4f0/$FILE/616.doc).

Рішення № 653 від 03/20/2018. *Звернення до Міністерства закордонних справ України, Служби безпеки України щодо ксенофобських заяв польських урядовців, виголошених 25 лютого 2018 року біля пам'ятника на місці с. Гути Пеняцької в Бродівському районі на Львівщині*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/\\$FILE/653.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/4bd99e76282951c6c225825d002dc7f8/$FILE/653.doc).

Рішення № 748 від 09/18/2018. *Звернення до Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України щодо проведення належної політики національної пам'яті та відновлення історичної справедливості в польсько-українських відносинах*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/\\$FILE/748.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/955b2c0e53785bc5c225831200384068/$FILE/748.doc).

Рішення № 762 від 10/25/2018. *Звернення до Президента України та Міністерства закордонних справ України щодо недопущення переслідувань історика Григорія Купріяновича в Республіці Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102b225833600413e69/\\$FILE/762.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/70d21ae96de9102b225833600413e69/$FILE/762.doc).

Рішення № 763 від 10/25/2018. *Заява щодо незаконного встановлення на території Личаківського кладовища мілітарних символів*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/\\$FILE/763.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/457e3ba23c4ff873c2258336004153dd/$FILE/763.doc).

Рішення Львівської обласної ради, 17 XII 2018, [on-line] <http://194.44.208.90>.

Рішення № 944 від 12/05/2019. *Заява щодо антиукраїнських кроків органів місцевого самоврядування Республіки Польща*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/\\$FILE/944.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/78994d22cdbe1248c22584cd0036525d/$FILE/944.doc).

Рішення № 880 від 09/10/2019. *Звернення до Міністра закордонних справ України про засудження заяви Послів Польщі та Ізраїлю з приводу відкриття пам'ятника Романові Шухевичу в Івано-Франківську*, [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/\\$FILE/880.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/004c68092f338d4ec225847400473f75/$FILE/880.doc).

Рішення № 819 від 03/12/2019. *Заява щодо антиукраїнських кроків уряду Республіки Польща* [on-line] [http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bfd6da15dc22583c1005bd972/\\$FILE/819.doc](http://194.44.208.90/rada/rishennialor.nsf/52889c345440ab40c2257b55007e8f51/a387899bfd6da15dc22583c1005bd972/$FILE/819.doc).

Netografia

Portrety rehioniw. Lwiwska Oblast', 17 XII 2018, [on-line] http://ratinggroup.ua/research/regions/portrety_regionov_lvovskaya_oblast.html.

Портрети регіонів. Львівська Область, 17 XII 2018, [on-line] http://ratinggroup.ua/research/regions/portrety_regionov_lvovskaya_oblast.html.

Monografia zawiera istotne spostrzeżenia z zakresu ukrainoznawstwa, szczególnie aktualne i potrzebne dziś, w dobie walki Ukrainy, niepodległej przecież od 1991 r., o integralność terytorialną i zachowanie tożsamości narodowej, pielęgnowanie pamięci historycznej i dalsze budowanie nowoczesnego społeczeństwa europejskiego. Monografia z pewnością zainteresuje kulturoznawców, literaturoznawców, historyków i socjologów, a także wszystkich tych, którym nieobce są zagadnienia z zakresu ukrainoznawstwa oraz wschodoznawstwa.

z recenzji

dr hab. Anny Horniatko, prof. UAM

ISBN 978-83-8138-333-2

9 788381 383332

<https://akademicka.pl>